

III. évfolyam, 80. szám.

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egy évre - - - - - 12 korona
Félévre - - - - - 6 korona
Negyedévre - - - - - 3 korona
Egyes szám ára - - - 8 fillér.

Telefon szám 6.

HATÁRŐR

UJVIDÉK

1907. július 19, péntek

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Ujvidék, Ferencz József-tér

Kéziratokat nem adunk vissza

Megjelenik szerda, péntek
és vasárnap reggel.

AZ ORSZÁGOS FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT DÉLVIDÉKI HIVATALOS LAPJA

Lapvezér: Teleki Árvéd gróf.

Morbus hungaricus.

Nevezük nevén a gyereket: szét-huzás, társadalmi egyenetlenség az, ami, mint valami évszázados kórság, rágódik a magyar nemzet testén. E hirtelen jött fellángolások tüzeit egy kettőre lelohasztja, a nagy ivben lendülő politikai és társadalmi aktióknak egyként szegi utját ez a spetiális magyar betegség, mi belélegzetten a hazai tüdőkbe, már jó előre megfertőzi a csirázó életerőket. A nagy, legendás idők kizárólagosan csak a történelem lapjain élnek, a tisztánlátás horizontján általszűrődő történelmi ragyogások, mire hozzánk érnek, hatalmas versenytársra lelnek abban a sivár közönyösségben, melylyel fogadunk minden életrevaló ideát s a mivel, mint valami oktalan óvatossággal, már előzetesen leszögezzük minden energiát nehogy, a sablontól elütően valamiképp erősebb lendületet vehessenek. Azért olyan jellegzetesebb momentumok nélküli a társas életünk, sivár, színek nélküli; hasonlatosan a politikai viszonyokhoz, miket — sajna — folyton folyvást csak közjogi viták absorbeálnak.

Az élet rohamos iramban halad. Napnap után lendít egyet rajta a technika. És ezzel a fokozatos fejlődéssel szemben, a szükségletek is aránytalanul megnövekednek. A pénz értéke megsokszorozódik, az arany csengése egyre mámorosabb muzsikával szolgál a füleket. Az igények is egyre többet és többet követelőknek lesznek, úgy, hogy a jozanul és okosan élni tudó ember föltétlenül kell, hogy művésze legyen az életnek. És mikor idevezettek az ipari

és kereskedelmi alakulások, teljesen élszigetelt, a maga erejére hagyott az ember. A társadalmi széjjeltagoltság, mi kiméletlenül éles megkülönböztetéssel sorozza kategóriákba az egyedet, ma valósággal dühöng. A ragyogó, az élet oly vékony szálammal adott örömeinek élvezésével eltelt nagy városban ép úgy, mint az idilli nyugalomra kárhozott apróbb helyeken. Társadalmi uton való megcsinálása valamely ideának, ma tisztán lehetetlen. Olyan kicsinyes indulatok mozgatják a lelkeket, annyira elmerülnek azokon a zavaros vizeken, mikre az anyagiakkal való megküzdés sodorja az embert, hogy teljesen ki van zárva, annak a lehetősége, hogy eredménynyel járjon valamely erőteljesebb mozgalom, ha mozgalom alatt ez uttal nem négy öt árva gyermek fölruházását vagy jótékony célú piknik rendezését értjük. Minden vonalon, minden erejét kiadva dühöng a morbus hungaricus

Pedig aligha volt még alkalmasabb idő nagyobb szabású társadalmi aktió keresztül vitelére, mint a mai. Kormánypolcon magyarság érdekeinek igaz, őszinte szószólói ülnek; a hathatós támogatás azoknak kezeibe van letéve, kik a lelkekből felszakadt ideálokat valami lekicsinylő sarkazmussal dehogyan tárgyalják le. A régi idők már elvilharzot-tak, a nemzeti demokratia jegyében ült be a parlamenti piros bársonyszékekbe a Wekerle kabinet. De hát a régi kor csak nem akar engedni erejéből!

Államiságunk renaissance, a negyvennyolcas szabadságharc minden erőjét a nagy társadalmi elhatározásokból szivta. Ma is égető szükség lenne például

valami olyasféle actióra, kogy pusztuljon erről a földről minden idegen; legfőképp az ellenséges tájakról portált az az idegen portéka, mi a magyar ipart és kereskedelmet rövidíti meg. De hát lehet e ma egy újabb védegyeletről beszélni, ma, mikor teljességében erőre kapott újból a morbus hungaricus.

Nemzetgazdaság és alkohol.

Irta: Dr. Dóczy Imre.

Mindenki előtt ismeretes, hogy a mérték-telen alkoholélvezet mennyire káros. A tudomány az utolsó években most már világosan bebizonyította azt is, hogy az u. n. mérték-letes szeszfogyasztás is mérhetetlen károkat okoz, úgy az egyének, mint az egész társadalomnak. Az elismert nagyhirű tudósok egész sora kétségbevonhatlan bizonyítékokkal igazolta, hogy már a mértékletes alkoholadagok is súlyosan befolyásolják az egyén egészségét, a faj fejlődését, az egész emberiség szellemi, erkölcsi és gazdasági haladását. Mivel a szesz italok úgy mértékletes, mint mérték-telen élvezete általánosan el van terjedve és annak romboló hatása minden téren érvényesül, egészen természetes, hogy az alkoholkérdésnek nemzetgazdasági jelentősége is nagy horderejű és az alkoholizmus elleni mozgalom szempontjából annak megvitatása elsőrendű fontossággal bír.

A szesz italokra kiadott összeg improduktív és haszontalan kiadás és mivel a népesség legnagyobb része — mondhatni 90 százaléka — kis emberből, munkásokból áll, azoknak háztartását az alkoholra fordított összeg minden haszon és előny nélkül aránytalanul megterheli.

Az állam, a társadalom egyeseknek öszszességéből áll s így az egyeseknek rossz gazdasági helyzete leszállítja az egész állam gazdasági niveauját. Igen pontos statisztikai adatok mutatják, hogy a munkásosztály kerei setének $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{4}$ részét, sőt sok helyütt a feládjaja ki szesz italokra, tehát jóval többet,

Férfi.

— A Határőr eredeti tárcája. —

Irta: Fehér Jenő.

Csetneky Lili lefekvés előtt a következő sorokat írta bele a naplójába:

Junius 6. Ma nem volt itt, pedig egész nap szivdobogva vártam. Valahányszor nyilni hallottam a kertajtót, mindannyiszor összerereztem. Nem jött. Szüntelenül reá gondoltam, és tudom, hogy az ő nevével ajkamon fogok elaludni.

Ugyanebben az időben a szomszédos szobában Csetneky Olga siető vonásokkal a következőket írta a naplójába:

Junius 6. Ma, hogy Tóváry nem volt itt, éreztem először, hogy hiányzik. Magam sem tudom, mit érzek, de borzadva gondolok arra, hogy a hugom lett a vetélytársam. Szinte féltékeny vagyok rá. Hová fog ez vezetni?

Most pedig, miután belekukkantottunk két fiatal leány naplójába és ezzel elköveztük a képzelhető legnagyobb indiszkréciót, nézzünk be egy pillanatra Tóváry Miklós cs. és kir. kamarás

garçon lakásába is. Tóváry az íróasztalánál ül és levelet ír. A levél kezdősorai ezek:

Kedves Barátom! Holnap délelőtt verekszem, és bár jó vívónak tartanak, az embernek minden eshetőséggel számolnia kell. Ha netalán valami baj érne, kérlek, mond meg Lilinek és Olgának, hogy mindkettőt egyformán szerettem. Amazt éjszín szeméiért, aranyszőke hajáért, hófehér lelkéért, anyagi szelidségéért, ezt éjszótét fürteiért, villogó szempárjáért, sugár termeteért, dacos büszkeségeért. Nem tudtam választani közülük, de....

E pillanatban az inas látogatót jelentett és Tóváry sietve takarta le a megkezdett levelet.

Másnap reggel Lili és Olga a kerti lugásban ültek. Lili a himzésen dolgozott, Olga valami könyvben lapozgatott. Verőfényes nap volt. A virággyakorn még a hajnali harmat csöppjei reszkettek. Madarak himbálóztak a gallyakon. A két fiatal leány sokáig néman üldögélt egymás mellett.

A csöndet Lili törte meg.

— Fölkelt már a mama? kérdé.

— Nem tudom, felelte rövidesen Olga.

Megint hallgattak.

A nyári lakból egy fiatalember lépett ki, és egyenesen a lugas felé tartott.

— Itt vagytok, leányok?

— Itt. Te vagy Gábor? — kérdezte Olga.

— Szolgálatodra!

— Az éjjel nagyon későn jöttél haza — mondá szemrehányó hangon Lili a bátyjának. — Hallottam a kocsiözejt, úgy hajnal felé lehett.

— Bocsáss meg, szólt kissé ironikus udvariassággal Gábor — hogy édes álmaidban zavar-talak. A kaszinóban voltam az este, és mondhatom... De nem, mégse mondom... Ez nem nektek való.

— De csak mond el, — szólt Olga.

— No mond el, könyörgött Lili.

— Ám legyen. Tíz óra lehetett, amikor Tóváryval a kaszinóba mentem.

Tóváryval? kérdezte egyszerre mindkét leány.

— Vele. A kártyaterem asztalai mellett javában folyt a játék. Az egyik asztalnál négyen ültek, köztük egy fiatal ügyvéd, akit következetesen került a szerencse. Folyton vesztett. A homlokán nehéz veritékcsépek gyöngyöztek, az arca fakó volt. Már vagy huszezer forintja uszott.

„Waltham“

A LEGMEGBIZHATÓBB
ZSEBÓRA
KIZÁRÓLAGOS ELÁRUSÍTÓ

Regényi István

ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, LÁTSZERÉSZ, VÉSŐNK. Legnagyobb raktár arany,

ezüst és drágakő ékszerekben, látszerészeti, olkkekben legdusabb
ohinal ezüst raktár.

mint lakásra és élelmezésre. Ennek következménye, hogy az életviszonyok rosszabbodnak, az alkohol káros befolyása rontja a kereset és munkaképességet; szegénységet, nyomort szül. Amerikában és Angliában a hivatalos kimutatásokban a pauderismus okai között 75-90%-al, Németországban 50%-kal, Stockholmban 51%-kal szerepel az alkoholizmus, úgy hogy Helsingius méltán mondhatta az iszákosságot a szegénység anyjának és joggal sorolható a szociális baj főokozói közé.

Az alkoholizmus nemcsak közvetlenül rontja meg a nép jólétét és dönti az embereket nyomorba, hanem az által is, hogy tönkretesz az egészséget, elkorcsosítja az utódokat és közvetve s közvetlenül okozója a bűntetteknek. Az elmebeteg mintegy 69 százalékánál az alkoholizmus szerepel mint kórok, a bűntetteknek pedig több mint felét alkohol hatása alatt követik el az emberek.

Az államnak nemcsak az okoz kárt, hogy a szesz italok által egészségünkben, gazdasági és erkölcsi épségünkben megtámadott produktív munkára képes emberek millióit veszti el, hanem az is, hogy ezeknek legnagyobb részéről az államnak vagy a társadalmi jótékonyoknak kell gondoskodnia. A szegény ügy, lelelték, börtönök és fegyházak, kórházak és elmeegógyintézetek, epileptikusok, gyöngelműiek és hülyék intézeteinek, a közrendnek fentartása mind oly kötelezettséget ró az államra, amelynek teljesítését legnagyobb részben az alkoholizmus teszi szükségessé. Vegyük mindehhez a munkaképesség csökkenését, a balesetek óriási számát, az élet-tartam rövidülését s világos lesz az a borzasztó kép, amelyet az alkohol rómlása tár a figyelmes szemlélő elé.

Az alkohol élvezet nemzetgazdasági kára abban is nyilvánul, hogy a népességtől óriási mennyiségű gabonát von el. Egy rossz termés valóságos nemzeti csapással ér fel és a nép mégis milliárdokat érő gabonát fogyaszt el szesz italok alakjában s vonja azt el a táplálkozástól.

A gazdasági helyzet szempontjából kell megítélni azt a viszonyt is, amely az alkoholipar és a munkaszolgáltatás, illetőleg a munkabérek között fenáll. A statisztika bizonyossága szerint az alkoholipar az, amely tökebefektetését véve tekintetbe, a legkevesebb munkásnak ad kenyeret, és a legrosszabb munkabérral köti le a munkásokat, viszont azonban a legnagyobb nyereséggel jár. Ha az alkoholra kiadott összegeket egyéb célszerű és hasznos ipari vagy mezőgazdasági célokra fordítanák, legalább is 5 millió ember nyerne foglalkozást és ezzel meg volna könnyítve a munkanélküliség kérdésének megoldása.

Mindezekkel szemben azt az ellenvetést hallani leggyakrabban, hogy az állam nem mondhat le és nélkülözheti a szeszadó jövedelemből befolyó milliókat. A tény pedig az, hogy minél jobb modu a nép, ennél nagyobb összegeket fizet egyenes adóban s minél inkább áldoz az ivásnak, annál kisebb azoknak száma, akik egyenes adót fizethetnek.

Az alkoholizmus szociális és gazdasági pusztításait tapasztalva, önként tolu elő érbe az a követelés, hogy az alkoholizmus elleni-

küzdelen ne csak a társadalom egészségügyi vagy technikai mozgalma legyen, hanem ismerje az állam is kötelességeit és feladatait, amelyek e kérdés megoldásában reá várnak. És éppen nemzetgazdasági szempontból kell résztvennie az alkoholfogyasztás és az általa okozott károk csökkentését, megszüntetését célzó actióban. Az államnak, mely az egész nép jólétét van hivatva előmozdítani, és amely nem akarja, hogy a népek világversenyében visszaszorítsák, nem szabad az alkoholelles küzdelmet a társadalom magánügyének hagynia és a harcot tisztán a társadalmi egyesületekre bízni. Azt az állam, a köz ügyének kell megtennie! Csak az olyan állam lehet erős és szilárd, amelynek testileg, szellemileg, erős, ép és egészséges polgárai vannak, ilyenek megteremtéséhez pedig mindenekelőtt ki kell küszöbölnie azokat a tényezőket, amelyek a degenerációt, az erkölcsi és testi elfajulást elősegítik. És e téren nem is tisztán egészségügyrendőri ténykedésekre van szükség, mint inkább egészséges szociális viszonyok létesítésére. Messzemenő munkásvédelem, a lakosság élelmezési s lakásvizonyainak, a szegény- és árva ügyek helyes rendezése, munkásbiztosítás, stb. lesznek azok a tényezők, amelyek nagy mértékben fognak hozzájárulni — az egyéb direkt állami intézkedések mellett — az alkoholvész csökkentéséhez. Mindezen intézkedések kivételére és az egész állami beavatkozás helyes irányítására megfelelő hivatalos fórumot kell teremteni és az egész államgazdaságnak az egészségügyi, a kereskedelmi, gazdasági és adópolitikai egyaránt magán kell viselnie az az alkonolelles harcnak legalább némi jellegét!

Horvátok mozgalma.

Bojkottáljátok a magyar ipart?

A lapok politikai rovatában félve huzódott meg a kis hír, hogy a horvátok bojkottálni akarják a magyar ipart. A lapok h iradása szerint a mozgalmat a magyar tulipán-mozgalom mintájára akarják szervezni.

Eddig a hír, amely, ha igaz, eléggé nem ostromozható manipulációról rántja le a leplet. Minden érdekelt és elfogultság nélkül is sajnálatosnak kell találni, ha közgazdasági mozgalmak a politikai gyűlöletben lelik éltető forrásukat. Ha a horvát képviselő uraknak bajuk van a magyar parlamenttel, ez az ő dolguk, világos dolog azonban, hogy a magyar ipar a horvátoknak édes-keveset ártott. Útni valakin egyet, aki nekünk nem vétett, azért, mivel azt hisszük, hogy rajta keresztül elérjük azt, akivel bajunk van: ez lehet politikailag célszerű eljárás, de a közgazdasági méltányosság tekintetében minden esetre sántító ügylet marad.

Némileg megindokolható volna a horvát eljárás akkor, ha a horvát ipar a magyar állam mostoha eljárása miatt paaaszkodhatnék. Akkor — bár közjogilag nem egyenrangú felekről van szó, — még értenők a szemet szemért elmélet horvát fordítását. De tudunkkal az előbb említett esetnek ép ellenkezője áll. Be sok magyar, hej be sok magyar sóvárog az

után az elbánás után, amelyben a közszállítók és szubvencionálások terén a horvát ipar részestül! Nomina sunt odiosa, de tessék egész általánosságban elhinni, hogy ha a magyar állam a fentemlített terenumokon kivételt csinál, úgy a horvátok kedvéért és nem a horvátok ellen statuálja azt.

Bojkottálni a magyar ipart azért, mivel egy magyar üzem hivatalnokai saját igazgató-ságukkal magyar nyelven leveleznek, — ez mégis horribilis gondolat!

De egészen eltekintve ettől, szembetűnő, hogy az előbb citált hírecske a történelmi igazmondás hiányában szived. A magyar ipar-pártolási mozgalom, — melyet a horvátok a mozgalomnak csak egy részét képező tulipán-mozgalommal tévesztenek össze, — sohasem hirdette a bojkottot valamely állam ipara ellen. A mozgalom mindig csak a magyar iparcikkek pártolására, azoknak előnyben részesítésére lelkesített. Erre lelkesíteni csak joga volt a szervezőknek és az ilyen felhívást követni egy nemzetnek mindig joga van, akármilyen vad idegen ország iparával szemben, még az olyan kényes nemzetközi jog szempontjából is. Ausztria és Magyarország, meg Magyarország és Horvátország egyáltalán nem hozhatók egy kalap alá. Ausztria egészen külön állam, amely évszázadok óta gazdasági rablánccon tartja Magyarországot. Horvátország nem külön állam, hanem olyan része Szent István koronájának, mely egész gazdasági fellendülését Magyarországnak köszönheti. És mégis, még a nemzeti ellentállás leghevesebb küzdelmeiben sem prédikálta senkisémet az osztrák ipar bojkottálását, csupán saját, szívünkhozó nőtt nemzeti iparunk előnyben részesítésére hívták föl a magyar nemzetet. És noha Magyarország közgazdaságilag nem más test, mint Horvátország, annyi jogot, mint amennyit mi kivettünk magunknak: a horvátországbeli ipar propagálását mi még a horvát uraknak is koncedáljuk.

De jól vigyázzanak, ne hogy ez a propagálás a magyar ipar egy hajszálát is megőrbitse! Vásárolják a horvátok a horvát gyárnak termékeit, amíg a készlet tart, építsenek gyárakat, ha tudnak és pártolják az azokban készült iparcikkeket, de ne számítsanak arra, hogy a magyar állam nem fogja levonni a konzekvenciákat abból, ha saját termékeik hiányában célzatos módon más, idegen ország termékeit fogják a magyar iparcikkek felett előnyben részesíteni, ha közgazdasági gyűlöletet fognak prédikálni azon állam ellen, amely velük szemben a közgazdasági szeretet törvényeit tartja irányadónak.

Az ilyen eljárással a horvátok elvágják annak a közgazdasági együvértartozásnak fonálát, amelyet a magyar állam bőkezűsége számukra aranyfonallá változtatott.

Prózára átültetve ez annyit jelent, hogy olyan állam nincs, mely szubvenciókat és szállításokat adna ott, hol ipari termékeit tajtékozó gyűlölettel kirugják.

Ezt jegyezzék meg maguknak jól azok az urak, mielőtt a bojkott szót legelőször kimondják. No meg azt, hogy vannak dolgok, melyeket vissza csinálni nem lehet, mert a politika elasztikus, de a gazdasági élet törvényei kirelhetetlenek.

— Ki ez az ember? kérdezte Tóváry.

Alig ismerték. Csak annyit tudtak róla, hogy ügyvéd és hogy a vesztesége fölért csaknem az egész vagyonával. Valaki arról is tudott, hogy csinos felesége és négy apró gyermeke van.

Tóváryt a hallottak mód nélkül felháborították.

Odalépett az asztalhoz.

— Bocsánat — mondotta — azt hiszem az ügyvéd úr mára eleget veszített. Engedje át nekem a helyét!

— De kicsoda Ön és minő joga avatkozik bele a játékunkba, — fortyant föl az ügyvéd és sápadt arcát egy percre előntötte a pír. A többiek is felugráltak.

— De kérlek, Miklós!

Szóval Tóváry szétugrasztotta a pártit s néhány perc múlva névjegyet cserélt a fiaskálissal, aki nyomban elhagyta a kaszinót. A párbajt, úgy tudom, ma reggelre állapították meg. Valószínűleg már meg is volt.

Mind a két lány szótlánul, mereven bámult maga elé.

Ekkor csikorogva nyílt meg a kertajtó s a

kavicsos uton léptek közeledtek. A Lugos előtt Tóváry állott.

— Nini itt van! — kiáltá Olga.

— Hála istennek, — rebegette Lili.

— Gratulálok, — szólt Gábor, — amint látom nincs semmi bajod.

— Nincs.

— És a másik?

— Annak sincs.

— Hogyan? Hát nem volt még a párbaj?

— A mint vesszük.

— Hát magyarul meg...

— A mikor a segédek felállítottak bennünket és a szokásos békéltetési kísérlet elhangzott, valami csodás érzés cikázott át rajtam. Átvillant az agyamon, hogy annak az embernek, aki szemben áll velem, hitvese és négy gyermeke van. Aztán meg beláttam, hogy jószándékomban az este kissé túlléptem a kellő határt, szóval igaz-talan voltam... és...

— És?

— Bocsánatot kértem.

— Te?

— Én.

A csöndet, a mely Tóváry szavait követte, Olga törte meg.

— De hisz ez gyávaság! — kiáltotta.

Lili letette a himzését és szép fehér kezét odanyújtotta Tóvárynak:

— Ez nagyon, nagyon szép volt Öntől, Tóváry.

Tóváry megcsókolta a feléje nyújtott kezét.

— Köszönöm.

— És mit szólnak majd ehez a kaszinóban? — kérde Gábor.

— Nem tudom, — mondá fenkölt nyugalommal Tóváry, — de nem is törődöm vele. Eltökélt szándékom ugyanis, hogy új kört alapítok, olyat, amelynek csak két tagja lesz egyelőre. Nem lépne be tagnak, Lili kisasszony?

Lili lesütötte szeméit és halkán válaszolta:

— Szívesen.

— Nos hát akkor, — mondá boldog mosollyal Tóváry — nem marad egyéb hátra, mint hogy az új kör alapszabályainak jóváhagyását kérjük a — mamától. Menjünk!

Harc a vásártér körül.

A polgárság mozgalma.

Rendkívüli városi közgyűlés.

A vásártér elhelyezésének kérdése messze kiemelkedett abból a keretből, amelyet eleinte hinni lehetett. A polgárság ezt a nagyfontosságú kérdést annak súlyához képest mérlegeli is.

A *Határőr* hasábjain megvitatta a kérdést és ma már a polgárság tisztán lát és a város lakosságának többsége: II. III. és IV-ik negyed a vásártérnek a *pirosi-utól balra való elhelyezése* mellett tör lándzsát.

Felvonultattuk az érvek gazdag tárházát, megszólaltattunk szaktekintélyeket és így a kérdés ma már tisztázva állhat mindenki előtt. *A jog, az igazság, de a méltányosság is azt követeli*, hogy a vásártér ne vegyék el a II. negyedtől, hanem maradjon meg az továbbra is ennek a hihetetlenül elhanyagolt negyednek kerületében. A polgárság a vásártéri kérdés hirdelen napirendre tűzése folytán nincs abban a helyzetben, — már az idő rövidsége miatt sem, — hogy álláspontja mellett oly impozáns módon adjon kifejezést, mint azt szeretné, de a mozgalom hullámain és arányait látva, mindenkinek be kell ismernie, hogy az igazság azok pártján van, akik az *évtizedek óta gyakorolt jogot nem hajlandók a kezükből kiadni* és szívósan ragaszkodnak ahhoz, hogy a vásártér a II-ik kerületben maradjon meg.

Minden felhozott érv ezen álláspont igazságát hirdeti.

A polgárság az idő rövidsége dacára *sok száz aláírással ellátott kérvényt írt alá*, amely a pirosi-ut mellett területre kéri a vásártér. Ha nem csak *néhány óra állott volna* a polgárság rendelkezésére, úgy nem néhány száz, *de sok ezer polgár aláírása hirdette volna a polgárság akaratát*.

A vásártér ügyét már annyira kimerítettük, hogy annak további fészegítésétől elállunk. A polgárság akaratát, igazat ismeri a törvényhatósági bizottság, és a *közgyűlés határozata így nem lehet kétséges*. A városi közgyűlés ki fogja mondani ítéletét és igazmondásával el fogja dönteni a pert, amely csak az együttesen harcba szálló II. III. és IV-ik negyed javára szólhat.

A vásártér ügyében csak még egyetlen eseményről akarunk beszámolni. A városi tanács megkereste *Schossberger Sándor dr.* kórházi főorvost és *Ofner Mór dr.* városi tiszti főorvost, hogy egészségügyi szempontból mondjanak véleményt. Az orvosi szakvélemények így szólnak:

„Tekintetes városi tanács!

Ujvidék szabad kir. város tanácsának 1907. július hó 16-án 15744, 16669/kig. 1907. sz. a. kelt sürgős átiratára a következőkben van szerencsém válaszolni:

Az állandó vásártér a katolikus temető és a szállótelepek közötti területre helyezését a Kalvária mellett létesítendő új kórházra nézve *hátrányosnak tartom*, mert

1. a vásár zaja az orvosi működést, vizsgálatot megnehezíti, lehetlenné teszi, a súlyos betegek, operáltakra *káros hatással van*,
2. az állatvásár által okozott piszok, hulladékok meg nem gátolható büzt terjesztenek, ami a levegő tisztaságát, *a betegek e fontos gyógyításelemét megrontják*.
3. növényi s állati hulladékok számtalan betegség csiráját hordják magukban *s igen könnyen fertőzhetik meg az amügy is betegségekre könnyen hajló kórházi bennlakókat*.
4. a mindenféle állati s növényi hulladékokon, de magukon az állatokon is élősködő rovarok s legyek a kórház közelében annyira elszaporodnának, hogy ez nemcsak *a betegeknek volna káros hatással, hanem még a műtétek sikere is veszélyeztetve volna*, minthogy az állatok is terjesztik a fertőzés csiráit.

Még hasonló számos okot hozhatnék fel, de hiszem, hogy az eddigiek is elegendők álláspontom igazolására.

Mellékesen jegyzem meg, hogy az 1884. XVII. t.-c. 34. pontja *sem tartja megengedhetőnek zajos üzletek, vásárokat tartását kórházak közelében*.

Ujvidék, 1907. július 16.

Dr. Schossberger Sándor
kórházi igazgató-főorvos.

„*Fenti előterjesztést magamévá teszem.*”
Ujvidék, 1907. július 17-én.

Dr. Ofner Mór
városi tiszti főorvos.

Az orvosi véleményekhez nincs mit hozzátennünk. *A harcot eldöntötték. A temető melletti területeiről többé szó sem lehet.* A harc kimenetele tehát nem lehet többé kétes, mert az csak a II. III. és IV-ik negyed fényes diadalával végződhetik.

A ma délután tartandó *rendkívüli* városi közgyűlés még formailag ráüti a szentesítés pecsétjét a II. III. és IV. negyed együttes küzdelmének igaz ára és akkor a vásártér ügye a polgárság óriási többségének akaratához képest lesz megoldva.

HIREK.

Személyi hir. Balla Aladár dr. főispán táviratban értesítette családját, hogy három hétre tervezett Bad-Hall-i tartózkodását hirtelen félbeszakította és szombaton Ujvidékre érkezik. Amint értesülünk, Balla Aladár dr. főispán családjával két heti tartózkodásra Herkulesfürdőre utazik, ahol jelenleg Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter is tartózkodik.

A vadásztársaság gyűlése. Az ujvidéki vadásztársaság kedd este 7 órakor *Kugler Ede* elnökle alatt a Geiger-féle vendéglőben látogatott gyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy *Chottek Rezső* grófnak pirosi vadászterületét évi 300 koronáért az ujvidéki vadásztársaság részére kibérlik. A bérlet megkötésével *Kugler Ede* elnököt bizták meg.

Tanítók gyűlése Ujvidéken. A bács megyei tanítók egyesülete f. évi augusztus hónapban Ujvidéken közgyűlést tart, amelyhez háromszáz megyei tanító jön Ujvidékre. Ez alkalommal *Faragó Jenő*, az ujonnan kinevezett bács megyei s. tanfelügyelő a tanítóság összeségének be fog mutatkozni. Az ujvidéki tanítókból rendezőbizottság alakult, mely a közgyűlést és az azzal kapcsolatos ünnepségeket, kirándulásokat stb.-t elő fogja készíteni.

Elhalasztott zászlószentelés. Az ujvidéki „*Frohsinn*” német dalegyet augusztusra tervezett zászlószentelési ünnepségét jövő év nyarára halasztotta. Az ünnepségek elhalasztására az egyesület vezetőségét az a körülmény készítette, hogy a meghívott vidéki dalegyetek legtöbbje ezidén már más zászlószentelési ünnepségeknél vannak foglalkozva, ami az ünnepség tervezett nagyszabásu voltából sokat elvonna.

Személyi hir. Vészi Elek, rendőrkapitány, a rendőrségi bünyői osztály vezetője hétfőn egy heti szabad-ságra Budapestre utazott.

Tűz a gyártelepen. Mult számunkban megírtuk volt, hogy a gyártelepen levő *Königstädler*-féle gyárban hétfőn délből tűz volt. A rendőrség a tűz okát kipuhatólandó vizsgálatot indított, melynek során *Königstädler Dusán*t, a gyár egyik tulajdonosát, *Beck Károly* tűzoltóparancsnokot, mint szakértőt, *Zoltán Hugó*, gyári alkalmazottat hallgatta ki. *Königstädler Dusán* előadta, hogy a II-ik számú kazánhelyiségben ismeretlen okból tűz keletkezett, amikor is egy 1156 liter őraltalmu Wutkival telt kazán felrobbant. A kazán helyiségben a robbanás és tűz keletkezése pillanatában csak *Zoltán Hugó* tartózkodott, aki előadja, hogy a gyári munka megkezdése előtt a jelzett kazánházban a kéményseprő a kémények tisztítását végezte és dacára ennek, a kazánok alatti tüzelő anyag a szokott módon égni nem akart. Nagyobb léghuzam előidézése céljából

kivonták a szerelő szabályozó vaslapátot. A kazánban volt Wutki, — Zoltán szerint, — sem nem gyulékony, sem nem robbanóképes. A bizottság a kihallgatott tanúk és a helyszínen megtartott szemle után megállapította, hogy a tüzelővel egy vonalban volt három hordó, mint lepárolt szesztartó állt, ennek tartalma már tűz- és robbanóképes, miért is az ellenkező légáramlat folytán a tüzláng kicsapott és a három hordóból fellszálló szeszpára a tartályok egyikét felgyújtotta. A hűtőkészülék csöve megolvadt és a felcsapó láng a tetőt is felgyújtotta, a szertesztét folyó égőszesz okozta hőség pedig a kazán felrobbanását idézte elő. A tűz keletkezésének oka hiányos építkezés. A szenvedett kár 5000 korona. A gyártelep a Fonciérenél és a Trieszti Riunione Adriatica di Sicurtánál volt biztosítva. A tűz keletkezéseért mulasztás senkit sem terhel. A tűzkárjegyzőkönyvet a vizsgálatot vezető *Vasdényei Gábor*, rendőrkapitány, mint hatósági kiküldött vette fel.

A tűzerek megérkezése. A Péterváradon állomásozó 3-ik cs. és kir. magyar tűzérzászlóalj *Lederer Henrik*, zászlóaljparancsnok, őrnagy vezetése alatt szerda reggel 7 óra 30 perckor gyorsított tehervonaton az órkényi lőgyarlatokról Ujvidékre megérkezett. A katonai vonatot *Kovács Gyula*, szabadkai forgalmi ellenőr vezette. A megérkezett tűzérzászlóaljat a pályaudvaron a pétervárad cs. és kir. 70. gy. e. zenekara várta, melynek hangjai mellett vonultak át pétervárad állomáshelyükre.

Giskan Mór megkerült. A nálunk is igen jól ismert *Giskan Mór* pinczédi nagybirtokos mintegy hat héttel ezelőtt hazulról eltávozott és azóta nyoma veszett. Családjá, hozzátartozói mindent elkövettek, hogy az eltűnt családfejt megtalálják. Hiába valónak látszott már minden kutatás, mert nyomára nem tudtak akadni. *Giskan Mór* két év előtt búskomor lett és eltűnése is betegségének tudták be. A Wienben megjelenő „*Das Interessante Blatt*” f. évi július 11. számában közétette *Giskan Mór* képét és a család azon hirdetését, hogy az aki az eltűnt nyomára vezet, 500 korona jutalmat kap. Tegnap *Giskan Mór* ujvidéki rokoni értesítést kaptak, hogy *Giskan Mór* heteken át Fiumében tartózkodott, hol betegen feküdt, de innen *Pozsegára* utazott, ahova a család egyik tagja az eltűnt megkeresésére odautazott.

Hihetlen igazság. Van Budapesten egy társadalmi intézmény, amely azt tűzte ki feladatául, hogy az embereket leszoktatja a szesz italok élvezetéről. Ez az egyesület a napokban megkereste valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjék azon kéréssel, hogy közölje az egyesülettel ama élő lényeknek a névsorát, akik az egyes törvényhatóságok területén az egyesület törekvései körül apostoloskodhatnának. Ilyen megkeresés kijutott Bács megye alispánjának is, aki pedig a járási főszolgabírákat hívta fel az alkoholelles apostoljelöltek kipuhatólására. A főszolgabírók már teljeltették is az alispán meghagyását s puhatólásaik eredményét is közölték az alispánnal, e jelentések egyike azonban azt tartalmazza; hogy a t-i járás területén *egyetlen* egy olyan embert sem sikerült találni, aki az alkoholelles mozgalom apostolává szegődni hajlandó lenne. Hiába, *Bácska* nem tagadja meg magát!

Brankovics pátriárka pere. Julius huszonkilencedikére volt kitűzve *Brankovics György*, karlócai pátriárkának az a becsületsértés pere, amelyet a gör. kel. szerb egyházi nemzeti kongresszusnak 38 tagja ellen a mitrovicai járásbírósnál megindított, mert azok a pátriárkára *megbélyegző* határozatot hoztak. *Brankovics* azonban fél ettől a pertől és tegnap *Gyurgyevics Vazul*, a horvát tartománygyűlés volt elnöke a pátriárka megbízásából Mitrovicán járt és ott ki-
eszközölte a pernek *őszig való elhalasz-*

COLOSSEUM PROJEKTOGRAPH

VILLAMOS SZINHÁZ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

EURÓPA LEGNAGYOBB VÁLLALATA. 2000 kényelmes ülőhely. 3000 láng. Pazarfényű kivillágítás. Naponta két nagy előadás. — Első 7 órákor, második 8 1/2 órákor. Minden másodnapon szenzációs új műsor. Saját két 100 lóerejű gőzgép. A sétatér átellenében. Bővebbet a falragaszok.

tását. A szerb radikális párti lapok emiatt erősen támadják a pátriárkát, aki a tárgyalás megtartása elé szándékos akadályokat gördít, mert jól tudja, hogy a tárgyaláson az ő bűnöse ki fog derülni.

Lengyel zsidó társulat. A Mayer szállóban hangversenyző lengyel zsidó társulat ma és holnap rendezi búcsúelőadásait.

Pétevárad rögöntés. A *Katár* ismételt szövéttette a pétevárad rendőrségnél uralkodó lehetetlen állapotokat. Legutóbb is az itt működött magyar szintársulat műszaki személyzetének három tagját tartóztatták le Péteváradon és tartottak egy ideig elzárva. Mikor ezt szövéttették, a pétevárad rendőrfőnök a helyi német lapban az újvidéki közönségről azt írta, hogy az Péteváradon úgy viselkedik, mint „egy csorda”. A pétevárad pandur ezen kirohanását figyelmen kívül hagytuk. De azóta újabb botrány készült arra, hogy hatóságaink figyelmét a pétevárad basa üzemre felhívjuk. Tegnapelőtt *Kovács Lajos*, újvidéki napszámos felesége megjelent az újvidéki rendőrségnél és bejelentette, hogy férje e hó 13-án, reggel 4 órakor újvidéki lakásáról eltávozott és azóta nyoma veszett, miért is férje köröztetését kérte. Tegnap *Kovács Lajosné* újból megjelent a rendőrségnél és előadta, hogy férje *negyednapra megkerült*, ugyanis Péteváradon lévén dolga, ott valakivel összeküldözött és azzal verekezésbe keveredett. A pétevárad rendőrség elfogta és minden jogosvoulatra és felebezésre való tekintet nélkül három napi elzárásra ítélték, amelyet *Kovács Lajos* kénytelen is volt leülni. — A pétevárad basának úgy látszik nagyon a fejébe szállt a hatalma, de Újvidék hatóságának a kötelessége, hogy a pétevárad nagy urat ebből kijózanítsa. — Kíváncsian várjuk, hogy ezt a rögöntést is szótlánul fogják-e hagyni?

Talált malac. Az újvidéki szállásokon e hó 11-én egy bitang 8—9 hetes, zöldes szőrű nőtény malac találtatott. Az igazolt tulajdonos 15 nap alatt külföldben elárverezés terhe mellett a vonatkozó járlattal jelentkeztek a rendőrségnél.

Újabb gyógyszerári kérvény. *Lukács Zsigmond*, újvidéki gyógyszerész röviddel ezelőtt kérvényt adott be a városhoz, amelyben a VI-ik gyógyszerár felállítására engedélyt kért. *Ofner Mór dr.*, városi tiszti főorvos a kérvényt a gyógyszerárakról szóló miniszteri szabályrendelet 17. §-a értelmében kéri elutasítani. Ez a § ugyanis kimondja, hogy ha a miniszter már gyógyszerár-engedélyt elutasított, úgy akkor a város 1 éven belül gyógyszerári engedélyek iránti kérvényeket nem is tárgyalhat. Minthogy nincs még egy éve annak, hogy a miniszter a gyógyszerár ügyben döntött, a kérvényt a tanács az augusztusi közgyűlésnek elutasításra fogja ajánlani.

Rendőrlovaink felülvizsgálata. A magyar királyi szegedi 3-ik honvédszázados parancsnoksága megkereste városunkat, hogy a város által a rendőrség részére hozatott kincstári lovak f. évi augusztus hónapban felülvizsgálat céljából Szegedre küldetessenek. A rendőrlovaknak a felülvizsgálathoz való előállításával *Vései Elek*, rendőrkapitány, a lovasrendőrség parancsnoka bízott meg.

Lebunkózott veszett eb. *Blazsekovics János*, újvidéki lakosnak kutyája e hó 15-én megmarta *Banatovics Emil*, 4 éves fiúcskát. *Friedmann Mór*, m. kir. városi állatorvos a kutya megvizsgálására küldetett ki, de *Blazsekovics* akkorra már a kutyáját lebunkózta és elfödélte. Tekintettel arra, hogy Újvidéken legutóbb veszett kutya kóborolt, a mi miatt négy heti kutyavesztéggár van elrendelve, az állatorvos nem tartja lehetetlennek, hogy *Blazsekovics* kutyája is meg volt veszve és így a kis *Banatovics* fiúnak a budapesti Pasteur intézetbe való felszállítását rendelte el.

Bortermelők panasza. Az újvidéki bortermelők egyesülete nevében *Resch Miklós* elnök a városi tanácshoz e hó 13-án intézett beadványában felpanaszolja, hogy az egyik hegység jelentése szerint a Guszák-féle szállás közelében a Duna mentén erős partszakadás állott be, minek folytán a hajókat vontató emberek egyes telepések szőlőin keresztüljár-

nak a szőlőtőkék összetaposása által károkat okoznak. A beadvány szerint a part továbbszakadása esetén a szőlőtelepek földje veszélyeztetve van, ennél fogva arra kéri a városi tanácsot, hogy a városi menőköt a partszakadási hely sürgős megvizsgálására haladéktalanul küldje ki, hogy a szükséges parterősítések idejekorán csinálhassák meg.

Külterületi rendőrlaktanya. *Demetrovits Vladimir dr.* rendőrfőkapitány a városi tanácshoz intézett beadványában a külterületi rendőrlaktanya tatarozását kérte.

Épülő Újvidék. *Jerkovits János* tegnap építési engedélyt kért a Buzatér 16. a. építendő egy emeletes házra. — *Tanayovics György* az almási-utca 8. a. épülő új házat új lakások hozzáépítésével meg akarja nagyobbítani és erre a tegnap beadott kérvényében építkezési engedélyt kért.

Piaci tolvaj. *Özvegy Krsztics Vaszóné*, szül. Czvetinov Jelena, ösövei lakosnő gyakran bejár az újvidéki piacra és minden ilyen alkalomkor egy—egy jogtalanul eltulajdonított emléktárgyval távozott haza. Legutóbb *Wolep Juliannától* egy kosarat, a benne volt apróságokkal, *Gerich Annától* eladásra szánt harisnyákat és egy ismeretlen kiszácsi asszonytól bársonyt lopott el, — de rajtaveszett, mert a rendőrség elcsipte és a járásbírósnak adta át, hol lopás vétségeért felelőségre fogják vonni.

Magyar név. *Löwy Samu dr.*, újvidéki lakos, orvos és kiskorú fia, Alfréd nevét belügyminiszteri engedéllyel „*Loránd*”-ra magyarosította.

Az artézi fürdőből. *Pfeifer Ignác*, műegyetemi magántanár tegnap arról értesítette a városi tanácsot, hogy artézi fürdő és városi közközház világítására, valamint vízzel való ellátására vonatkozó terveket és költségvetéseket még e hét folyamán a városhoz elfogja küldeni.

Zászlószentelés Újvidéken. Az építészeti munkások újvidéki segélyező egyesülete (technikus egyesület) ez évben ünneplő fennállásának százéves fordulóját, amely alkalomból az egyesület új zászlóját szenteli fel. Az egyesület régebben, megalakulása idejében, az építészeti munkások céhje volt és csak utóbb — 1890-ben, — alakult át egyletté. A zászlószentelési ünnep augusztus 20-án lesz. Az egyesület az ünnepséghez nagyszabású előkészületeket tesz.

Szőlészeti felügyelő Újvidéken. Mult számunkban megírtuk volt, hogy *Kalász István*, szabadkai szőlészeti felügyelő az újvidéki szőlőtelepek megvizsgálására e hó 16-án Újvidékre érkezik. *Kalász István* kedden *Resch Miklós*, a bortermelők egyesületének elnöke társaságában a telepeket megvizsgálta és a futaki-ut menti telepeket kifogástalannak találta, míg a temerini-ut menti szőlőtelepek ellen több rendbeli kifogást emelt. *Kalász* pénteken utazott el Újvidékről és jelentését fellettes hatóságának írásban fogja betérjeszteni.

Iskolai értesítők.

— Ötödik közlemény. —

— Az újvidéki kir. kath. magyar főgimnázium értesítője. —

A statisztikai táblázatokból tudjuk meg, hogy a tanulók szülői közt polgári állásra nézve volt 20 östermelő, 61 iparos, 64 kereskedő és vállalkozó, 80 tisztviselő, 90 más foglalkozású. A tanulók életkor szerint így oszlottak meg: 9 éves 1, 10 éves 19, 11 éves 60, 12 éves 44, 13 éves 41, 14 éves 50, 15 éves 27, 16 éves 32, 17 éves 29, 18 éves 18, 20 éves 2, 20 évesnél idősebb 1. Illetőség szerint: helybeli volt 182, megyebeli 82, más megyebeli 21, boszniai 3, horvát-szlavon 35, ausztriai 1, szerbiai 1. A tanulók egészségi állapota: 717 könnyű megbetegedés, 30 súlyos, 10 járványos és 3 halállal végződő betegségi eset fordult elő, az utóbbi számban benne van az egy öngyilkossági eset is. A tanulók magaviselete: jó jegyet kapott 226, szabályszerűt 84, kevésbé szabályszerűt 7. Igazgatói megrovásban 13, tanári kári megrovásban 2 tanuló részesült. A tanulók 7816 igazolt, 42 nem igazolt órát mulasztott. 73 egyáltalán nem mulasztott és 8 tanuló igazolatlanul mulasztott. A tanulók születési helyük szerint így oszlottak meg: Újvidéken 117, Bács-Bodrogmegyében 111, Csongrádban 5, Moson-megyében 2, Pest-Pilis-Solt-Kiskúnmegyében 12, Torontálban 8, Temesmegyében 3, Horvátország-

ban 40, Boszniában 3 született. A többi megyékre átlag 1—2 jut.

A tanulók előmenetelét feltűntető kimutatás szerint felsőbb osztályba 266 tanuló léphetett, 34 tanuló javító vizsgát tehet, 23-an tartoznak az osztályt ismételni. Kettő nem ismételt. Az érettségben 5 tanuló jelesen érettségig: *Eckstein Lajos*, *Ernst Ottó*, *Lehel György*, *Steiger Dezső* és *Weisz Vilmos*. Jól érettségig: *Ábrányi Lajos*, *Bernáth Gyula*, *Bezzegh Gyulz*, *Byk Hugó*, *Mányoky Emil*, *Sipos Jakab*, *Spolarich László* és *Wilgorszky Ferenc*. Érettségig: *Andréz Sándor*, *Elekes Ferenc*, *Hajnal Mihály*, *Mogán Oszkár*, *Preradovich Sándor*, *Püspöki Aladár* és *Stadler István*. Három hónap múlva javíthat: *Hallas János* és *Kluka Miksa*.

A XIV-ik fejezet az intézet történetét tartalmazza. Innen tudjuk meg, hogy a tanárok száma a múlt évhez képest kettővel megszaporodott. Az intézetbe felvett 352 tanuló közül 325-en vizsgálatot tettek. Külön fejezet van szentelve annak az indoklására, hogy az intézetnek új épületre van szüksége.

A fegyelemről az értesítő azt írja: „Fegyelem tekintetében tanuló ifjúságunk nem elégitette ki a jogos igényeket”. Majd így folytatja: „Sajnálatos tapasztalta a tanári kar azt, hogy ifjúságunk egy részében kevés az ideális lelkesedés, idejét és fantáziáját prózai dolgok foglalják le, sőt gyönyörűséget talál az egészségét és lelki-épségét egyaránt veszélyeztető élvezetekben (kocsák, kávéházak látogatása, dohányzás). Az ifjúság könnyelműségére vall az igazolatlan óramulasztások nagy száma is”.

A temesvári kerületi tornaversenyben az intézet tanulói szintén részt vettek. A főversenyben az intézet oklevelet nyert. A mintacsapat tornázásban első lett és így diszoklevelet kapott az intézet a szabadon választott szabadyakorlatokért, valamint a kötélhúzásért. *Preradovich Sándor VIII.* o. tanuló a 150 méteres sikfutás előmérkőzésében első lett és bronz érmet kapott. Azonkívül az intézet még közreműködői oklevelet kapott.

A XV. és egyszersmind utolsó fejezet a jövő tanévre szóló értesítéseket tartalmazta.

Politikai főmunkatárs: **Kalmár Antal dr.**

Felelős szerkesztő: **Mayer József.**

Társ szerkesztő: **Medvetzky Imre dr.**

Ribnyákon

BALLA és ROHONYI szőlők közt
1 1/2 hold betiltetett prima szőlő eladó!
Bővebbet a kiadóhivatalban.

Duna-u'ca 10. szám alatt

KÉTSZOBA

butorozva vagy butorozatlanul
irodahelyiségre igen alkalmas
22. 2—2. azonnal kiadó.

Répa-Mag óvári, obendorfi
ekendorgjavított
óriás Duppani zab. Dollár zab, Székely
és kora amerikai lófogú tengerik Karós és
törpe babok. Gyorsfejlődési Poland china
Magyar-bikák kan-
cok, Pekingi gácsérok. Lámpanélküli
költőgépek Pekingi kacsa-, emdei lud-,
fehér és fekete Orpington toljásokra elő-
jegyzéseket elfogad

gróf TELEKI ÁRVÉD

drassói uradalmi intézősege. u. p. Koczka.
